

महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळाच्या कला
पदविका अभ्यासक्रमांचा कालावधी व
प्रवेशासाठीच्या पात्रतेत बदल करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक:- एडीआर-२०२५/प्र.क्र.५०/तांशि-६

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक:- ०६ जून, २०२५.

- वाचा:-** १) महाराष्ट्र कला शिक्षण मंडळ अधिनियम क्र..XII दिनांक १९ जानेवारी, २०२४.
२) महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळाचे पत्र क्र. कशिंम-२०२५/तीन/अभ्यासक्रम
कालावधी व पात्रता बदल/४६६, दिनांक २७ मे, २०२५
३) कला संचालक यांचे पत्र क्रमांक डिओअे-२०२५/दोन/८९७,
दि. २८ मे, २०२५.

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळाकडून राबविण्यात येत असलेले अभ्यासक्रम सन १९७७ पासून अद्याप सुधारीत केलेले नाहीत. तसेच, सदर अभ्यासक्रमांचा कालावधी व प्रवेशासाठीची पात्रता साधारणपणे ५० वर्षांपूर्वीची आहे. विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या व उद्योजकतेच्या पुरेशा प्रमाणात संधी उपलब्ध होत नाहीत. त्यामुळे कला पदविका अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेण्याचा कल कमी झाला असल्याने प्रवेशित विद्यार्थी संख्या कमी होत आहे. महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळाने प्रस्तावित केलेल्या अभ्यासक्रमाच्या कालावधीत व प्रवेशाच्या पात्रतेत बदल केल्यास विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या व उद्योजकतेच्या संधी उपलब्ध होतील. तसेच, नवीन शैक्षणिक धोरण-२०२० नुसार अभ्यासक्रमात व कालावधीत बदल करणे आवश्यक आहे. सबब, महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळाने व संचालक, कला संचालनालय यांनी प्रस्तावित केलेल्या कला पदविका अभ्यासक्रमांचा कालावधी व शैक्षणिक पात्रतेत बदल करण्यास व सदर पात्रतेनुसार शैक्षणिक वर्ष २०२५-२०२६ पासून प्रवेश प्रक्रिया राबविण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुषंगाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळाच्या कला पदविका अभ्यासक्रमांचा कालावधी व प्रवेशासाठीच्या पात्रतेत बदल करण्यास, तसेच खालील तक्त्यात दर्शविलेल्या पात्रतेनुसार शैक्षणिक वर्ष २०२५-२०२६ पासून प्रवेश प्रक्रिया राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	प्रवेशासाठी सुधारीत पात्रता	सुधारीत कालावधी (वर्ष)
१	उपयोजित कला पदविका (Diploma in Applied Art)	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
२	रेखा व रंगकला पदविका (Diploma in Drawing and Painting)	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
३	शिल्पकला व प्रतिमानबंध पदविका (Diploma in Sculpture and Modeling)	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
४	कला व हस्तकला-अंतर्गत गृहसजावट पदविका (Diploma in Art and Craft- Interior Decoration)	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
५	कला व हस्तकला-वस्त्रकाम (टेक्सटाईल) पदविका-प्रिंटिंग अँड डायिंग [Diploma in Art and Craft- Textile Design (Printing and Dyeing)]	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
६	कला व हस्तकला-वस्त्रकाम (टेक्सटाईल) पदविका-व्हिविंग [Diploma in Art and Craft- Textile Design (Weaving)]	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
७	कला व हस्तकला-मातकाम (सिरेमिक व पॉटरी) पदविका (Diploma in Art and Craft- Ceramics and Pottery)	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)
८	कला व हस्तकला-धातुकाम (मेटल क्राफ्ट) पदविका (Diploma in Art and Craft- Metal Craft)	१० वी/ एस.एस.सी. उत्तीर्ण	३ (६ सत्र)

०२. कला शिक्षक पदविका अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी १२ वी / एच.एस.सी. उत्तीर्ण असण्याची पात्रता ठेवण्यात आली आहे. मुलभूत अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी १० वी / एस.एस.सी उत्तीर्ण असण्याची पात्रता ठेवण्यात आली आहे. तसेच, मुलभूत अभ्यासक्रमाच्या नावात खालीलप्रमाणे बदल करण्यात येत आहे.

सध्याचे नाव	सुधारीत नाव
मुलभूत (Foundation Course) - कालावधी १ वर्ष	फाउंडेशन सर्टीफिकेट इन आर्ट अँड डिझाइन (Foundation Certificate in Art and Design) - कालावधी १ वर्ष (२ सत्र)

०३. तसेच, कला शिक्षणशास्त्र पदविका (Diploma in Art Education) व आर्ट मास्टर प्रमाणपत्र-सुट्टीतील / अंशकालीन (Art Master's Certificate - Part Time / Vacation) या अभ्यासक्रमांच्या कालावधीत व प्रवेशासाठीच्या पात्रतेत बदल करण्यात आलेला नाही.

०४. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०६०६१६४९०९४००८ असा आहे. सदर आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संतोष पु. खोरगडे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
३. कला संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
४. प्र.कुलसचिव, सर ज.जी. कला वास्तुकला व अभिकल्प विद्यालय, मुंबई
५. संचालक, महाराष्ट्र राज्य कला शिक्षण मंडळ, मुंबई.
६. अधिष्ठाता, शासकीय कला व अभिकल्प महाविद्यालय, छत्रपती संभाजीनगर/नागपूर
७. प्राचार्य, अनुदानित, विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित कला परिसंस्था (मंडळामार्फत)
७. महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखापरीक्षा), मुंबई/नागपूर
८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
९. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
१०. निवड नस्ती (तांशि-६)